

Lägesrapport år 2023

Utveckling inom life science

September 2023

Förord

Sverige har länge legat i framkant inom medicin och hälsa, något som vård och patienter dragit nytta av, samtidigt som det skapat grund för ett livskraftigt näringsliv som bidragit med skatteintäkter och arbetstillfällen. Värdet av Sveriges läkemedelsexport har nästan tredubblats under de senaste 20 åren. År 2023 uppgick exporten till 139 miljarder kronor.

Företagens etablering och verksamhet här i landet förutsätter att det finns excellent medicinsk forskning och kompetens att tillgå. Den förra regeringen hade vällovliga intentioner att stärka life science-sektorn i Sverige. Trots detta har de statliga investeringarna i forskning inom medicin och hälsovetenskap stagnerat, vilket statistiken i denna rapport tydligt visar.

De statliga anslagen till forskning inom medicin och hälsovetenskap gick från 0,19 procent av BNP år 2015, till 0,16 procent år 2022. De beräknas dessutom minska till 0,15 procent år 2023, enligt preliminär statistik från SCB. Under den senaste mandatperioden, mellan 2018 och 2022, ökade de statliga investeringarna i medicinsk forskning inte ens med en procent i faktiska belopp, jämfört med 27 procent för den övriga civila forskningen.

Denna negativa utveckling kan få allvarliga konsekvenser. Det går dessutom emot befolkningens önsningar. Enligt en undersökning av Kantar Sifo, beställd av Forska!Sverige 2023, anser 86 procent av allmänheten att det är viktigt att Sverige är världsledande inom medicinsk forskning. De främsta anledningarna som uppges är att forskningen behövs för att utveckla ny diagnostik och behandling, samt för att förbättra hälso- och sjukvårdssystemet.

Utvecklingen av de statliga anslagen till forskning och utveckling inom medicin och hälsovetenskap behöver vändas. Hela 79 procent av Sveriges befolkning tycker att det är ett bra förslag att öka investeringarna i medicinsk forskning till att motsvara 4 öre per vårdkrona, från nuvarande nivå som inte ens motsvarar 2 öre.

Med hjälp av forskning och utveckling, inte minst inom precisionshälsa, har vi möjlighet att både förebygga och behandla sjukdomar mer effektivt. Det är nödvändigt för att kunna bemöta de ökande vårdkostnaderna samtidigt som vården kan förbättras.

Sett till den stora nyttan det medför för medborgarnas hälsa, för samhällets ekonomi och för att stärka Sverige som life science nation, vill vi uppmana vår nya regering att snarast göra medicinsk forskning till en högre nationell prioritet för att öka både hälsa och välbefinnande.

Anna Nilsson Vindefjärd
Generalsekreterare Forska!Sverige

Lena Gustafsson
Ordförande Forska!Sverige

Innehållsförteckning

Förord	3
Hälso- och sjukvårdskostnader	5
1. Kostnader för hälso- och sjukvård	6
2. Satsningar på FoU inom medicin och hälsovetenskap i relation till vårdkostnader	7
Investeringar i forskning och utveckling	8
3. Totala FoU-investeringar - <i>internationell jämförelse</i>	9
4. Genomsnittlig årlig tillväxt för total FoU som andel av BNP - <i>internationell jämförelse</i>	10
5. Företagens FoU-investeringar i Sverige	11
6. Företagens FoU-investeringar – <i>internationell jämförelse</i>	12
7. Statliga investeringar i civil FoU	13
8. Statliga investeringar i civil FoU – <i>internationell jämförelse</i>	14
9. Statliga investeringar i FoU inom medicin och hälsovetenskap respektive övrig civil FoU	15
10. Statliga investeringar i FoU inom medicin och hälsovetenskap som andel av BNP	16
Vetenskaplig kvalitet	17
11. Vetenskaplig kvalitet inom medicin och hälsovetenskap – <i>internationell jämförelse</i>	18
Kliniska prövningar	19
12. Antal ansökningar om kliniska läkemedelsprövningar	20
Läkemedelsföretag	21
13. Läkemedelsföretagens FoU-investeringar	22
14. Antal årsarbeten för egen forskning och utveckling i läkemedelsföretag	23
15. Sveriges läkemedelsexport	24
16. Tillgänglighet av EU-godkända läkemedel i Europa år 2022	25

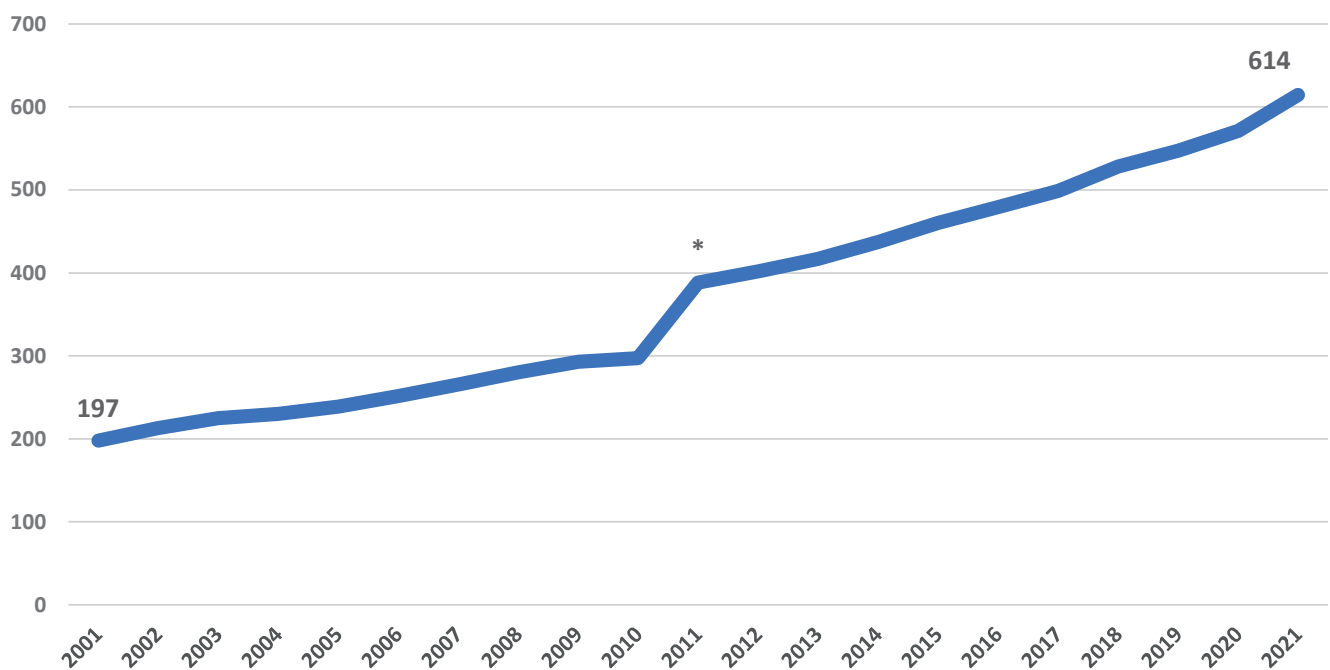
I rapporten redovisas senast tillgängliga data för respektive indikator och redovisade årtal kan därför skilja sig mellan de olika indikatorerna.

Hälsa- och sjukvårdskostnader

1. Kostnader för hälso- och sjukvård

Kostnaderna för hälso- och sjukvården ökar i Sverige och uppgick år 2021 till cirka 614 miljarder kronor. Över 80 procent av vårdkostnaderna beräknas vara relaterade till kroniska sjukdomar som främst drabbar äldre. Antalet personer som är 80 år eller äldre förväntas öka med cirka 40 procent till år 2030.

(miljarder kronor)

De totala hälso- och sjukvårdskostnaderna inkluderar utgifter hos staten, kommuner, landsting samt landstingsägda bolag, frivilliga sjukvårdsförsäkringar, hushållens ideella organisationer, företag och hushållens utgifter ur egen ficka. Löpande priser.

*År 2011 utökades begreppet hälso- och sjukvård, vilket innebär att tidsserien innehåller ett tidsseriebrott. Data för perioden 2001–2010 är därför inte helt jämförbara med perioden 2011–2019.

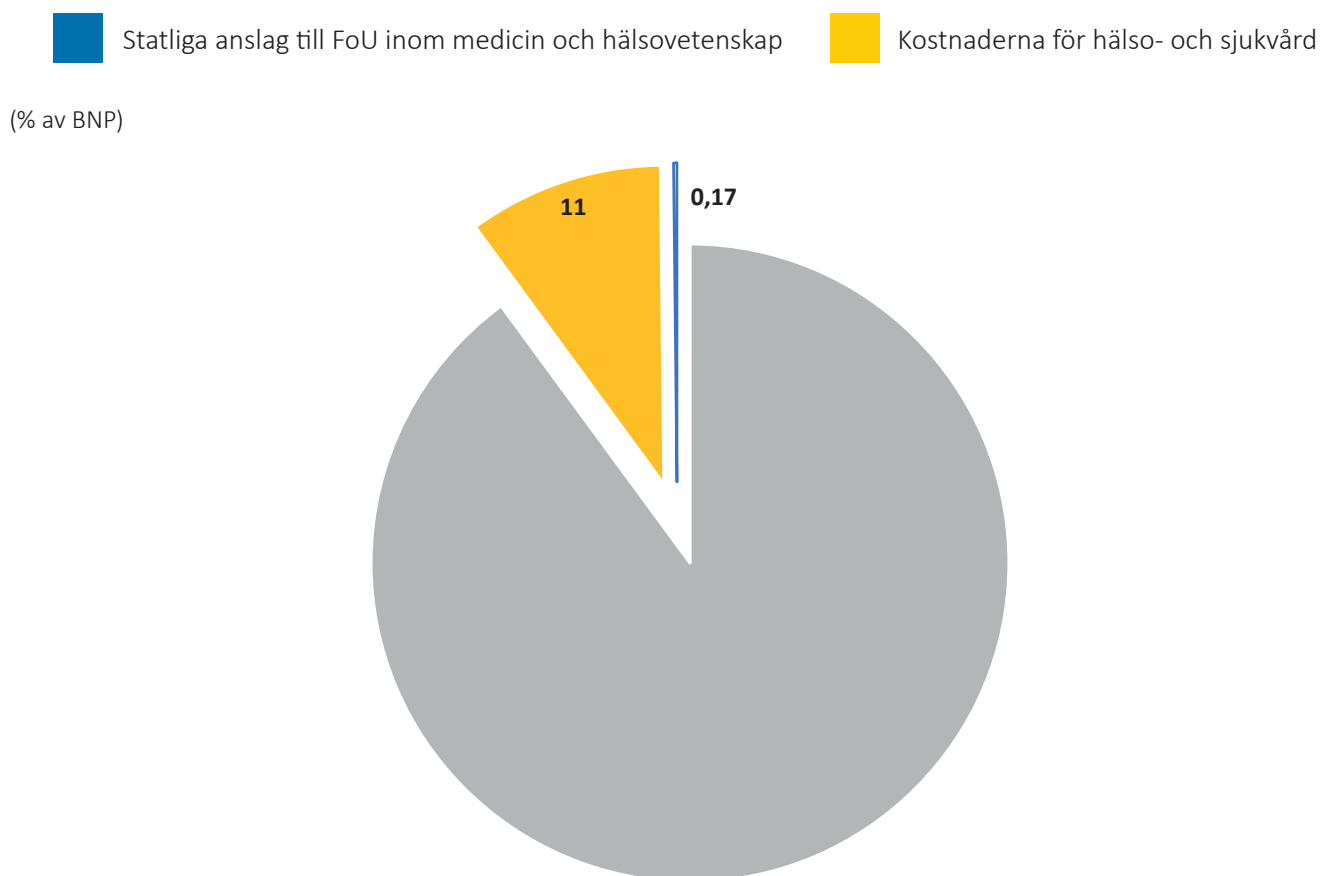
SCB (2023) *Hälsoräkenskaper, Totala hälso- och sjukvårdsutgifter efter hälso- och sjukvårdsändamål (HC) och finansiering (HF) år 2001–2021*

Vårdanalys (2014) *VIP i vården – Om utmaningar i vården av personer med kronisk sjukdom*

SCB (2023) *Sveriges framtida befolkning 2023–2070, Demografiska rapporter 2023:2*

2. Satsningar på FoU inom medicin och hälsovetenskap i relation till vårdkostnader

De totala hälso- och sjukvårdskostnaderna uppgick år 2021 till 11 procent av BNP. Samtidigt gick 0,17 procent av BNP till medicinsk forskning och utveckling som kan förbättra hälsan, vilket innebär en nedgång jämfört med år 2020 då de statliga anslagen var 0,18 procent av BNP. År 2023 beräknas anslagen till FoU inom medicin och hälsovetenskap gå ner ytterligare till 0,15 procent som andel av BNP.

De totala hälso- och sjukvårdskostnaderna inkluderar utgifter hos staten, kommuner, regioner samt regionsägda bolag, frivilliga sjukvårdsförsäkringar, hushållens ideella organisationer, företag och hushållens utgifter ur egen ficka. Löpande priser.

SCB (2023) *Hälsoräkenskaper, Totala hälso- och sjukvårdsutgifter efter hälso- och sjukvårdsändamål (HC) och finansiär (HF) år 2021*

SCB (2023) *Offentliga budgetanslag för FoU, mnkr efter socioekonomiska mål enligt NABS 2007 och år, data för år 2021*

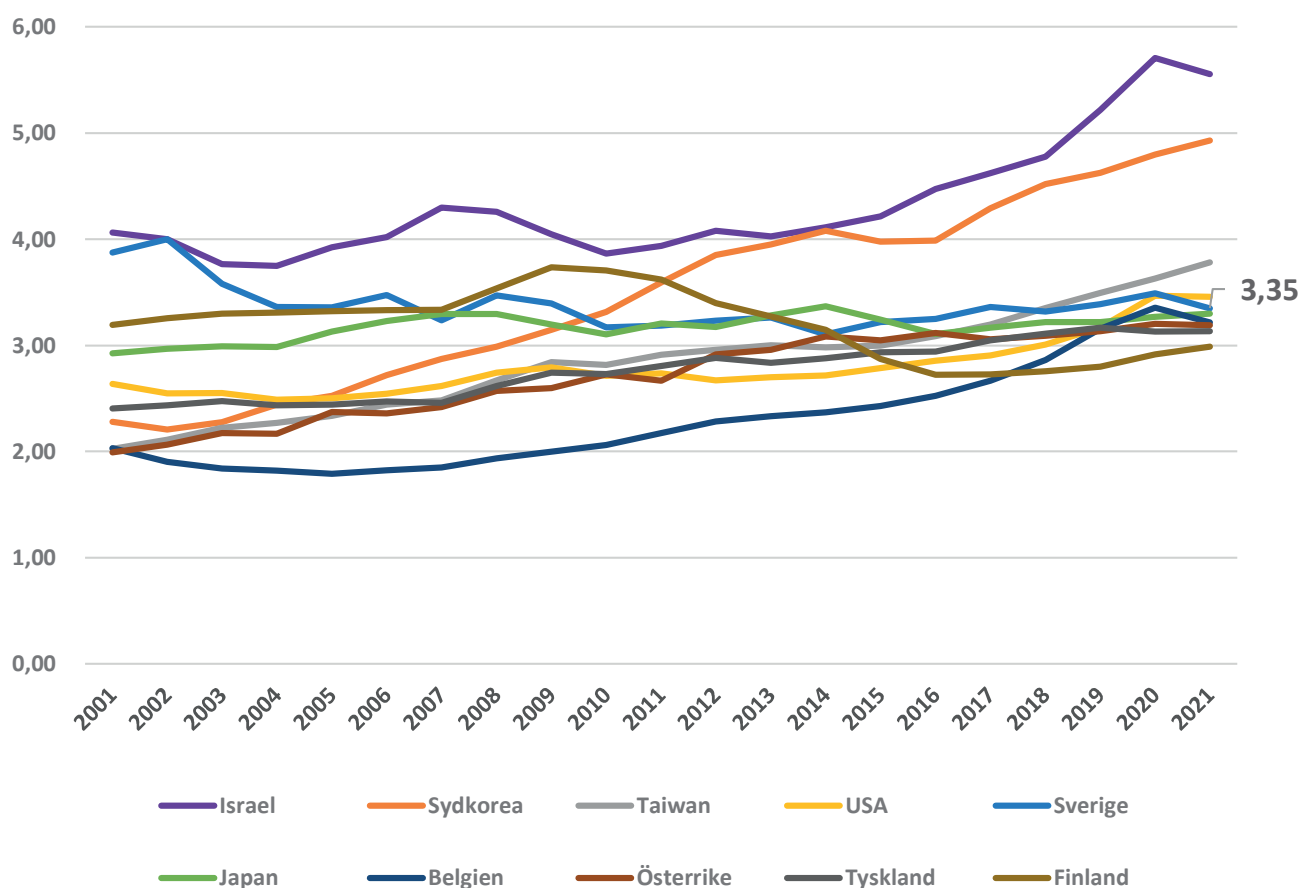
Konjunkturinstitutet (2023) *Prognosdatabasen, Försörjningsbalansen och BNP år 2021*

Investeringar i forskning och utveckling

3. Totala FoU-investeringar – internationell jämförelse

Sverige har länge varit starkt inom forskning och utveckling med stora investeringar från företag, men trenden har under 2000-talet varit negativ. De totala investeringarna i forskning och utveckling minskade från 3,9 till 3,4 procent av BNP mellan år 2001 och år 2021. Investeringarna uppgick till cirka 183 miljarder kronor år 2021. I jämförelse med de tio länder som hade högst totala FoU-investeringar (2021) ligger Sverige på plats fem. År 2001 låg vi på andra plats.

(% av BNP)

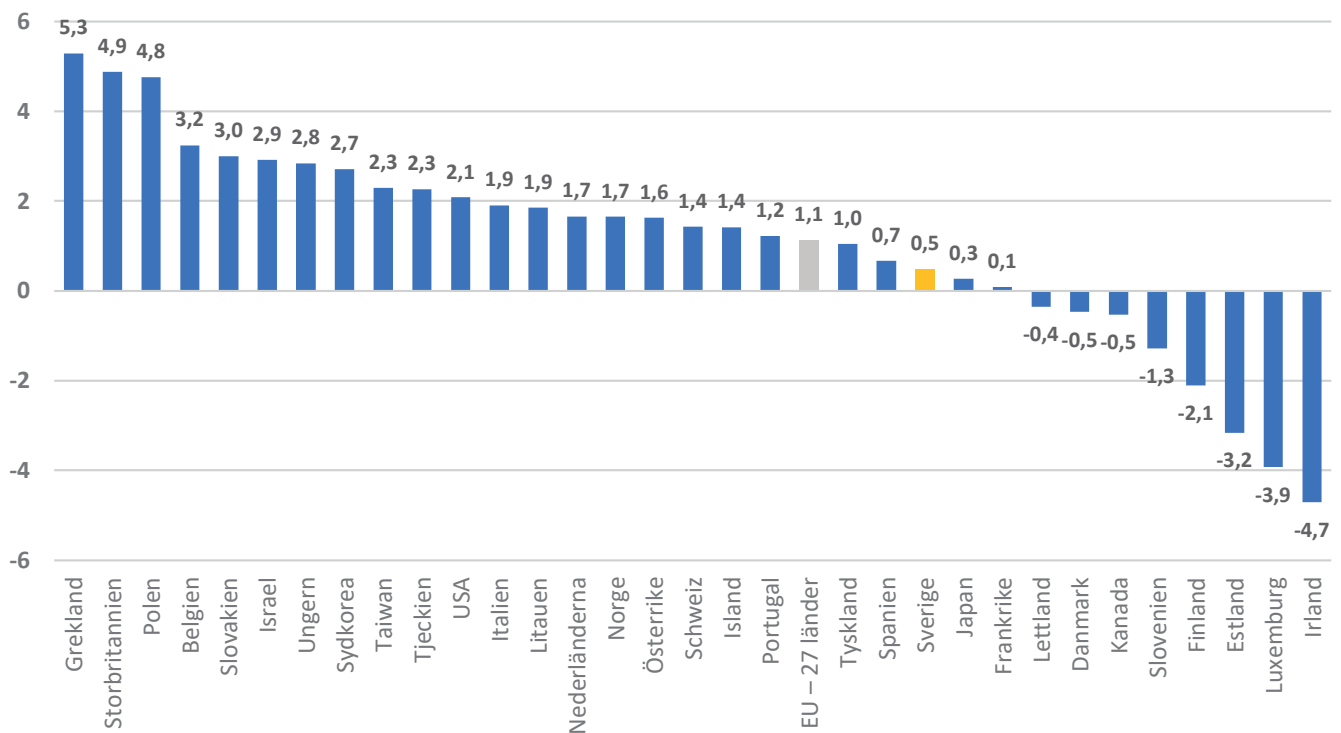

OECD (2023) Main Science and Technology Indicators, Gross domestic expenditure on R&D (GERD) as percentage of GDP
OECD (2023) Main Science and Technology Indicators, Gross domestic expenditure on R&D (GERD) in national currency

4. Genomsnittlig årlig tillväxt för total FoU som andel av BNP – internationell jämförelse

Sverige har haft en svag tillväxt för de totala investeringarna i forskning och utveckling som andel av BNP mellan år 2011 och år 2021. Sverige låg på plats 22 av 33 i en internationell jämförelse.

(% genomsnittlig årlig tillväxt 2011–2021)

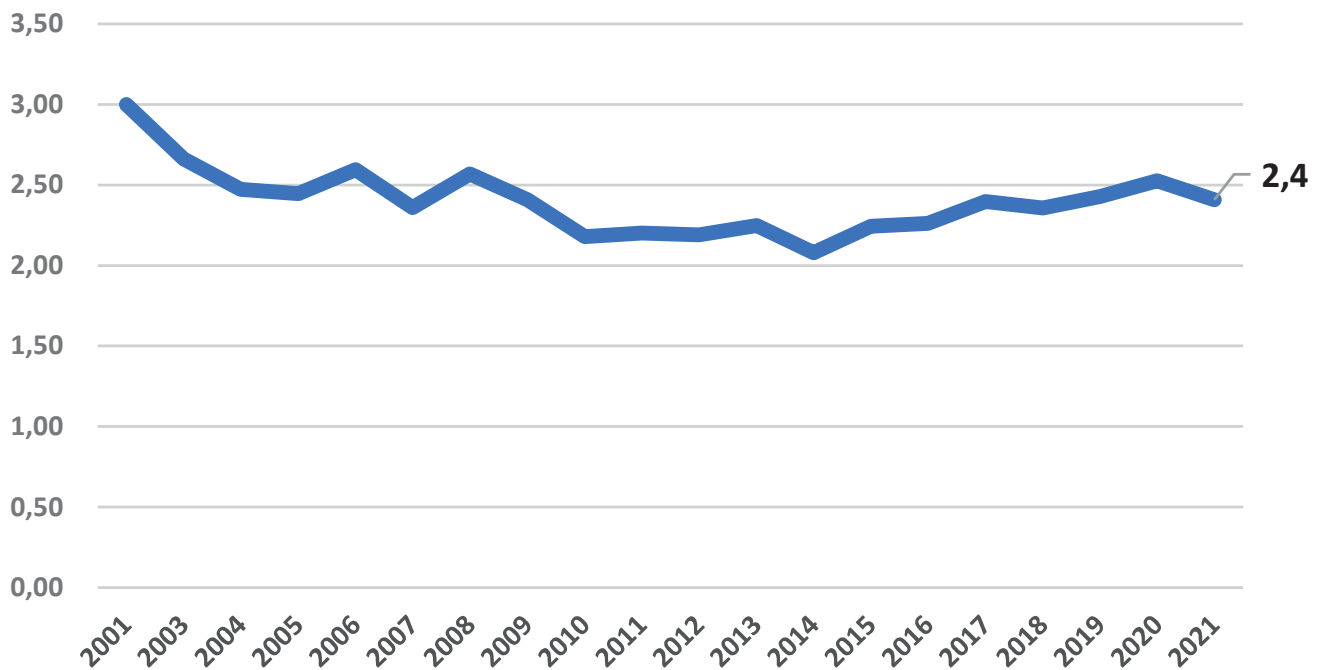
Den genomsnittliga tillväxttakten refererar till perioden 2011 – 2021 eller närmast tillgängliga data (Storbritannien 2011-2020, Schweiz 2012-2019). EU 27 länder från 01/02/2020.

OECD (2023) *Main Science and Technology Indicators, Gross domestic expenditure on R&D (GERD) as percentage of GDP*

5. Företagens FoU-investeringar i Sverige

Företagens investeringar i forskning och utveckling i Sverige har minskat från 3 procent av BNP år 2001 till 2,4 procent år 2021. År 2021 låg investeringarna på cirka 132 miljarder kronor.

(% av BNP)

Med investeringar avses företagens utgifter för forskning och utveckling som presenteras hos OECD. Uppgifter saknas för år 2002.

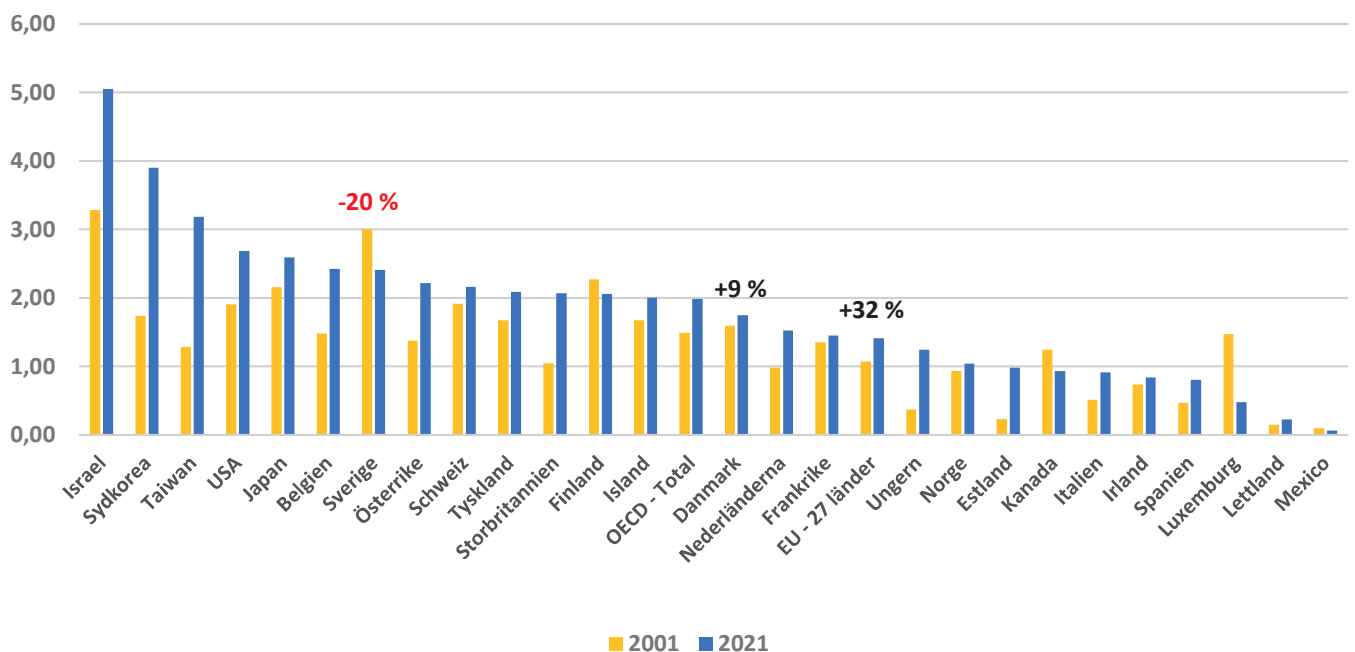
OECD (2023) *Business enterprise expenditure on R&D (BERD) as a percentage of GDP* år 2001–2021

OECD (2023) *Business enterprise expenditure on R&D (BERD) in national currency* år 2021

6. Företagens FoU-investeringar – internationell jämförelse

Företagens investeringar i forskning och utveckling som andel av BNP i Sverige minskade med 20 procent mellan år 2001 och år 2021, samtidigt som de ökade i många andra länder. Sverige har högre nivå på investeringarna än till exempel Danmark, men i Danmark ökade företagens investeringar med 9 procent och inom hela EU ökade företagens investeringar med 32 procent under samma period.

(% av BNP)

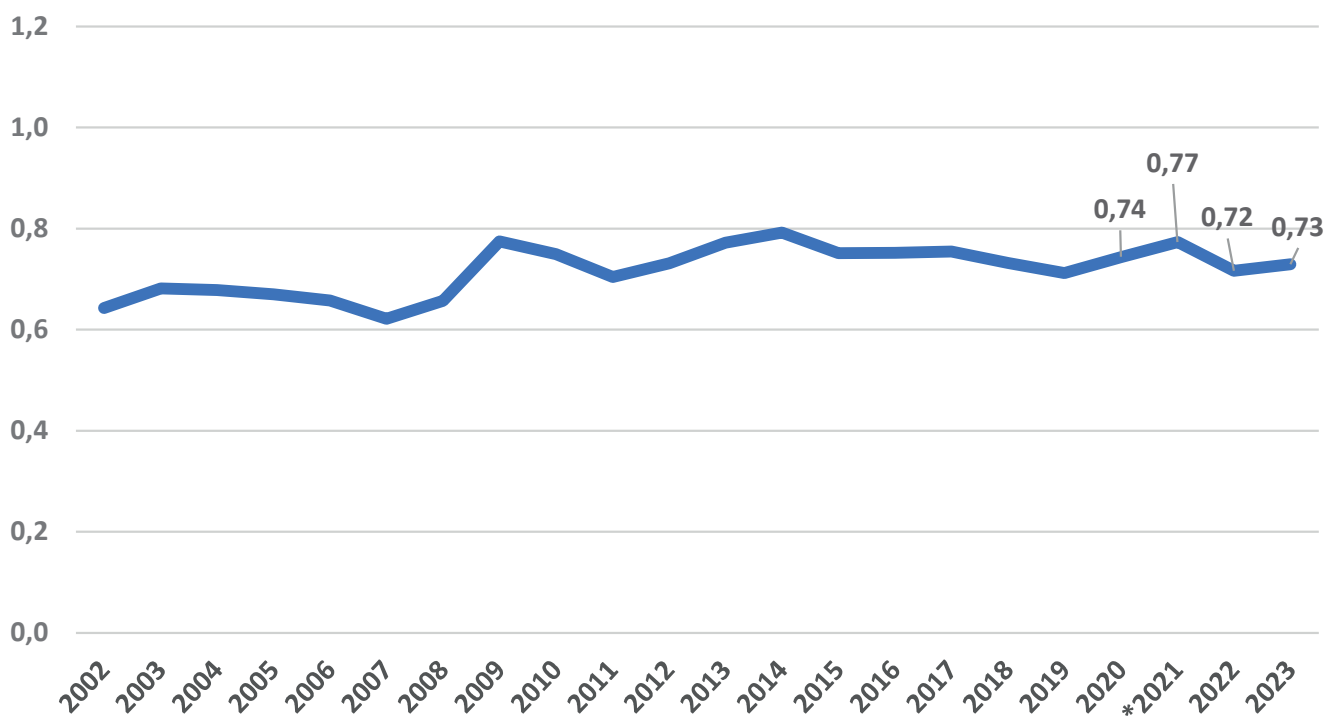
Angivna siffror visar skillnaden i procent mellan år 2001 och år 2021, eller närmast tillgängliga årtal. Avvikelse: Schweiz 2004–2019, Österrike 2002–2021, Luxemburg 2000–2021, Mexiko 2001–2020.

OECD (2023) *Main Science and Technology Indicators, Business enterprise expenditures on R&D (BERD) as percentage of GDP*

7. Statliga investeringar i civil FoU

De statliga investeringarna i civil forskning och utveckling som andel av BNP ligger enligt prognosen för år 2023 på 0,73 procent av BNP. Investeringarna beräknas uppgå till cirka 44,9 miljarder år 2023, vilket är en ökning med cirka 2,5 miljarder kronor jämfört med år 2022.

(% av BNP)

Civil forskning och utveckling inkluderar inte medel till försvaret.

*År 2021 justerades prognosen efter vårändringsbudgeten, till skillnad från tidigare års prognoser som utgår från höstbudgeten. Beloppet 9 278 mnkr inkluderar den ökning på 298 mnkr kr som vårändringsbudgeten och extra ändringsbudgetar förde med sig. Data från publikationen SCB (2021) Forskning och utveckling i Sverige 2020 – preliminär statistik.

Angående SCB:s statistik för statliga anslag till forskning och utveckling: Från och med referensåret 2023 har framställningen av statistiken ändrats. Undersökningen bygger nu på administrativa data och koefficienter som används på varje statsanslag för att beräkna FoU-innehållet. Av ökningen på cirka 3,31 miljarder kronor mellan år 2022-2023 i löpande priser så uppskattas 1,46 miljarder av denna ökning vara en direkt konsekvens av metodförändringen och avser ingen faktisk ökning (SCB).

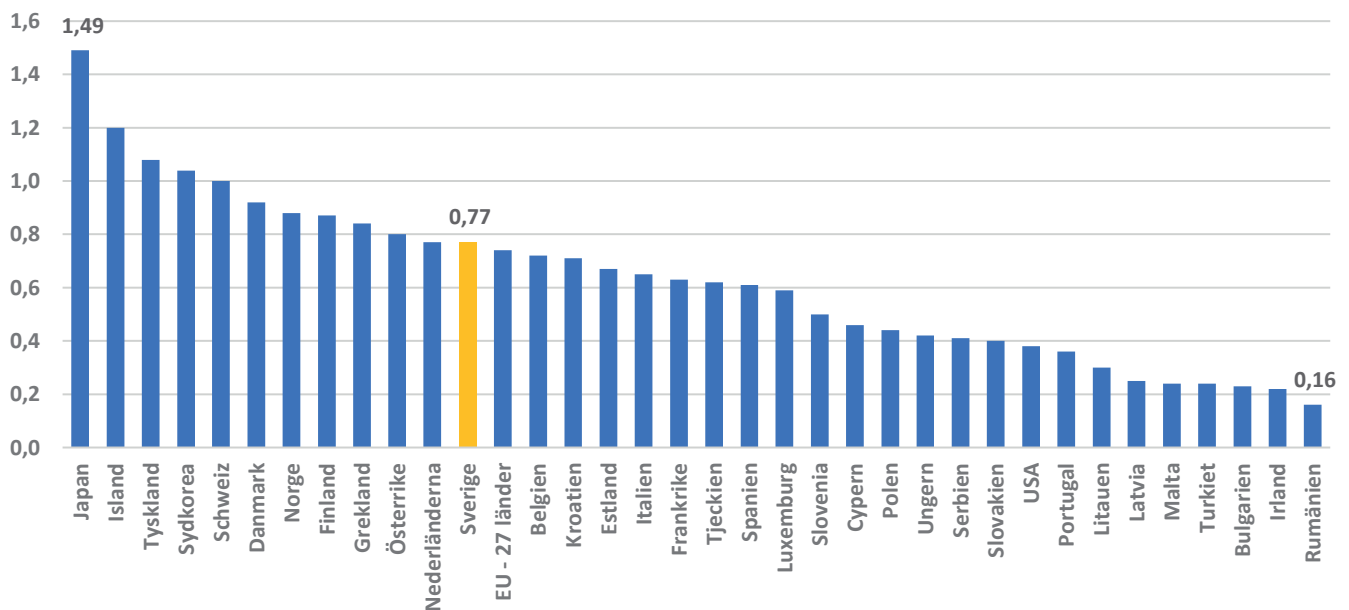
SCB (2023) Statsbudgetanalysen, FoU-medel och FoU-andelar i statsbudgeten år 2002–2023

Konjunkturinstitutet (2023) Prognosdatabasen – Försörjningsbalans och BNP år 2002–2023, data uthämtad 1 juni 2023

8. Statliga investeringar i civil FoU – internationell jämförelse

Sverige låg på 12:e plats i en internationell jämförelse av 36 länder i statliga investeringar i civil forskning och utveckling som andel av BNP år 2021.

(% av BNP)

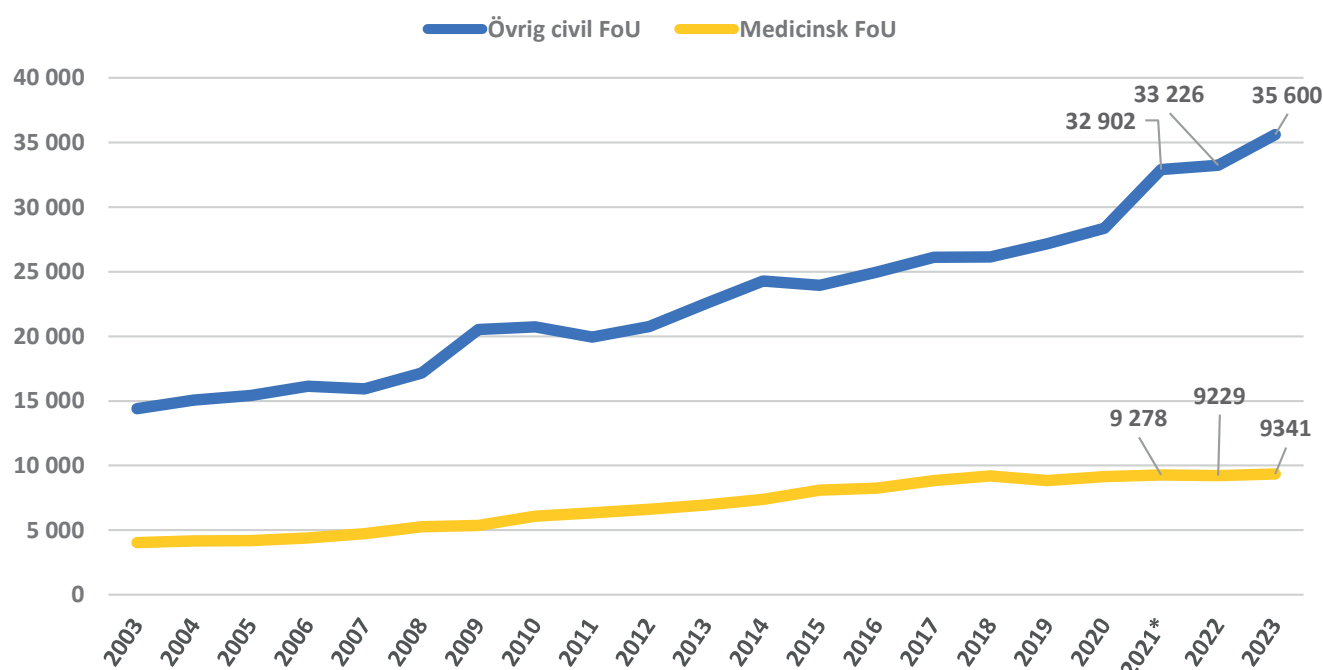
Angivna siffror avser år 2021 eller närmast tillgängliga år (Sydkorea: 2020)

Eurostat (2022) GBARD by NABS 2007 socioeconomic objectives

9. Statliga investeringar i FoU inom medicin och hälsovetenskap respektive övrig civil FoU

Under den senaste mandatperioden, mellan 2018 och 2022, ökade de statliga investeringarna i medicinsk forskning och utveckling med mindre än en procent, jämfört med 27 procent för den övriga civila forskningen.

(miljoner kronor)

Övrig civil forskning och utveckling består av anslag exklusive FoU inom medicin och hälsovetenskap samt försvar. Löpande priser.

*År 2021 justerades prognosen efter vårändringsbudgeten, till skillnad från tidigare års prognoser som utgår från höstbudgeten. Beloppet 9 278 mnkr inkluderar den ökning på 298 mnkr kr som vårändringsbudgeten och extra ändringsbudgetar förde med sig. Data från publikationen SCB (2021) Forskning och utveckling i Sverige 2020 – preliminär statistik.

SCB (2023) Statsbudgetanalysen, FoU-medel och FoU-andelar i statsbudgeten år 2003–2023

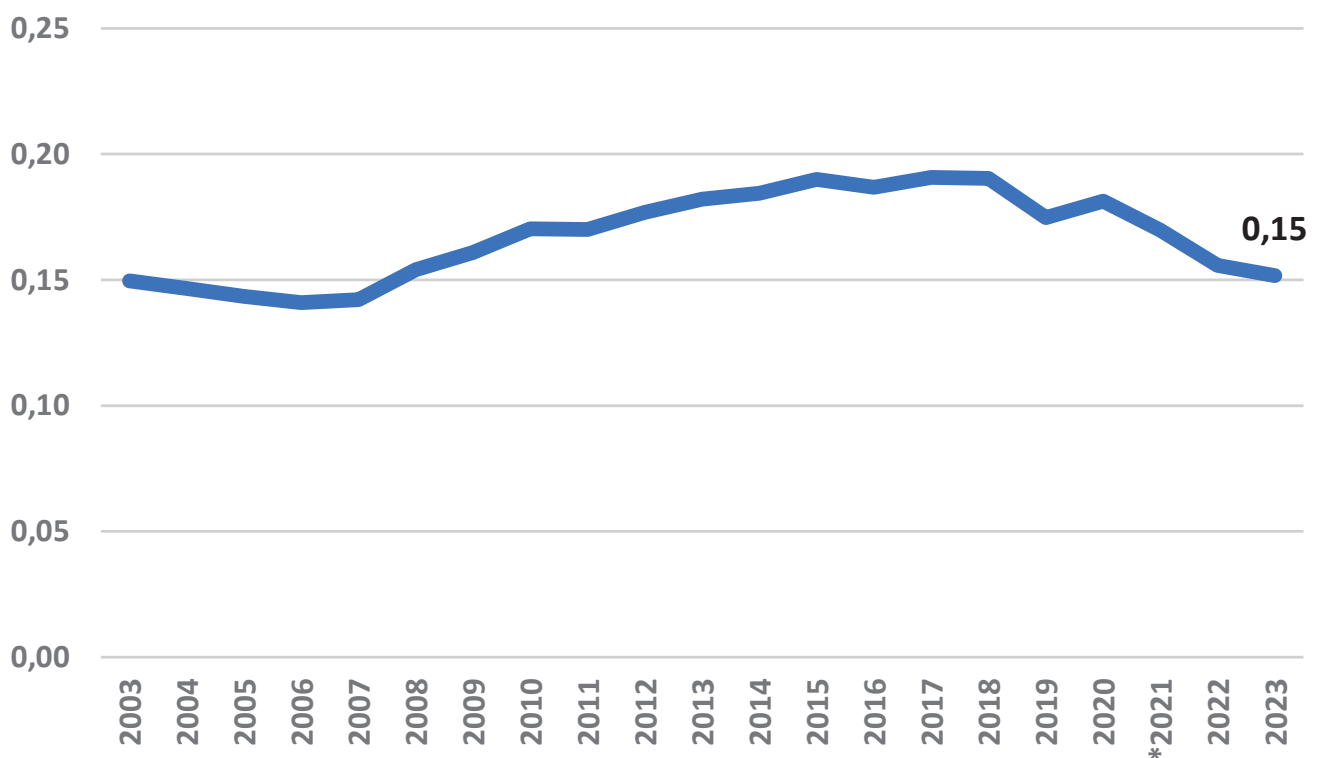
SCB (2023) Statsbudgetanalysen, Beräknade FoU-medel i statsbudgeten efter utgiftsområde och underindelning av ändamålet allmänvetenskaplig utveckling år 2003–2014

SCB (2023) Statsbudgetanalysen, Offentliga budgetanslag för FoU efter utgiftsområde (särskild gruppering) och socio-ekonomiska mål år 2015–2023

10. Statliga investeringar i FoU inom medicin och hälsovetenskap som andel av BNP

De statliga investeringarna i medicinsk forskning och hälsovetenskap som andel av BNP gick upp till 0,19 procent år 2015, men kommer enligt preliminär statistik att minska till 0,15 procent år 2023.

(% av BNP)

*År 2021 justerades prognosen efter vårändringsbudgeten, till skillnad från tidigare års prognoser som utgår från höstbudgeten. Beloppet 9 278 mnkr inkluderar den ökning på 298 mnkr kr som vårändringsbudgeten och extra ändringsbudgetar förde med sig. Data från publikationen SCB (2021) Forskning och utveckling i Sverige 2020 – preliminär statistik.

SCB (2023) Offentliga budgetanslag för FoU, mnkr efter socioekonomiska mål enligt NABS 2007 och år, tidsperiod år 2017–2021. Inkluderar ALF-medel

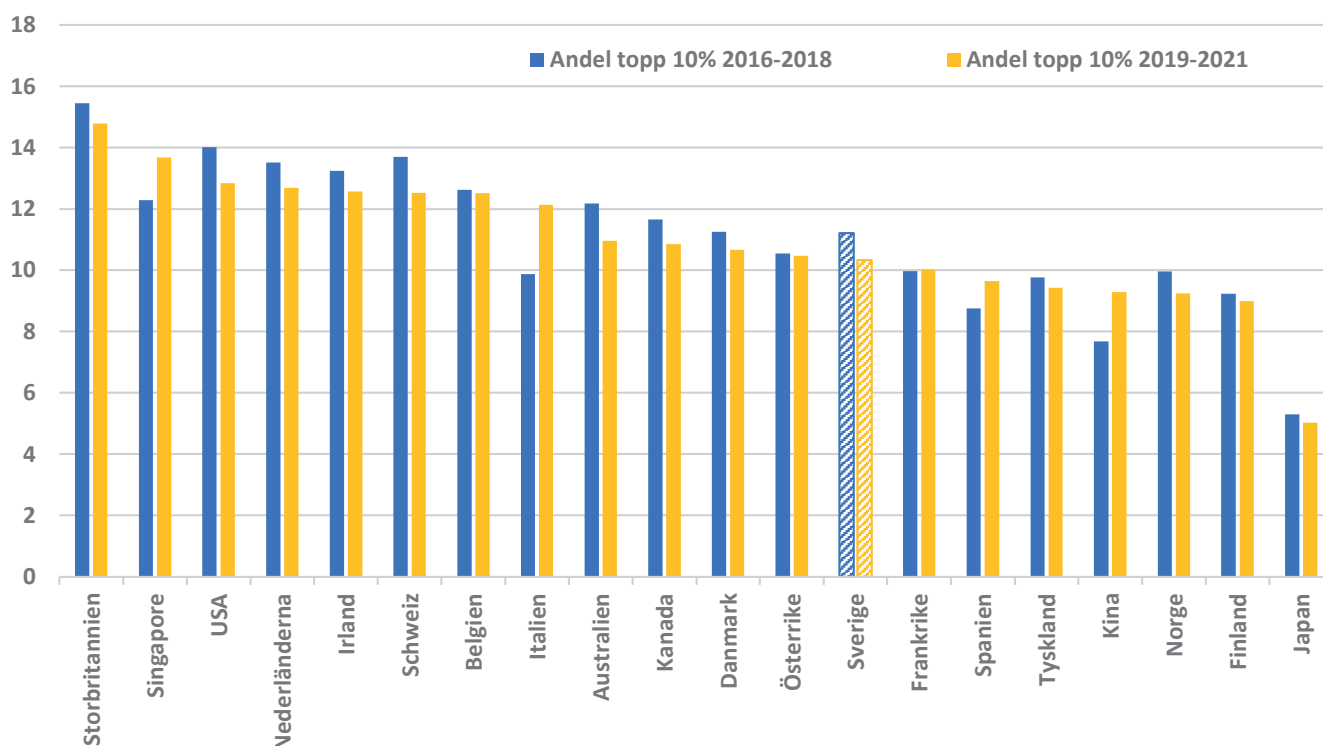
Konjunkturinstitutet (2023) Prognosdatabasen, Försörjningsbalansen och BNP år 2003–2023. Uttag 2023-06-07.

Vetenskaplig kvalitet

11. Vetenskaplig kvalitet inom medicin och hälsovetenskap – internationell jämförelse

Bland de länder med flest vetenskapliga publikationer inom medicin och hälsovetenskap har Sverige mellan tidsperioden 2016–2018 och 2019–2021 gått från en nionde till en trettionde plats sett till vetenskaplig kvalitet, mätt som andelen högt citerade publikationer.

(andelen (%) publikationer bland de 10 procent mest citerade)

Andelen högt citerade vetenskapliga publikationer anger hur stor andel av ett lands publikationer som återfinns bland de 10 procent mest citerade vetenskapliga publikationerna i världen. Antalet citeringar är räknade under ett treårsfönster, från det år artikeln publicerades och de två efterföljande åren.

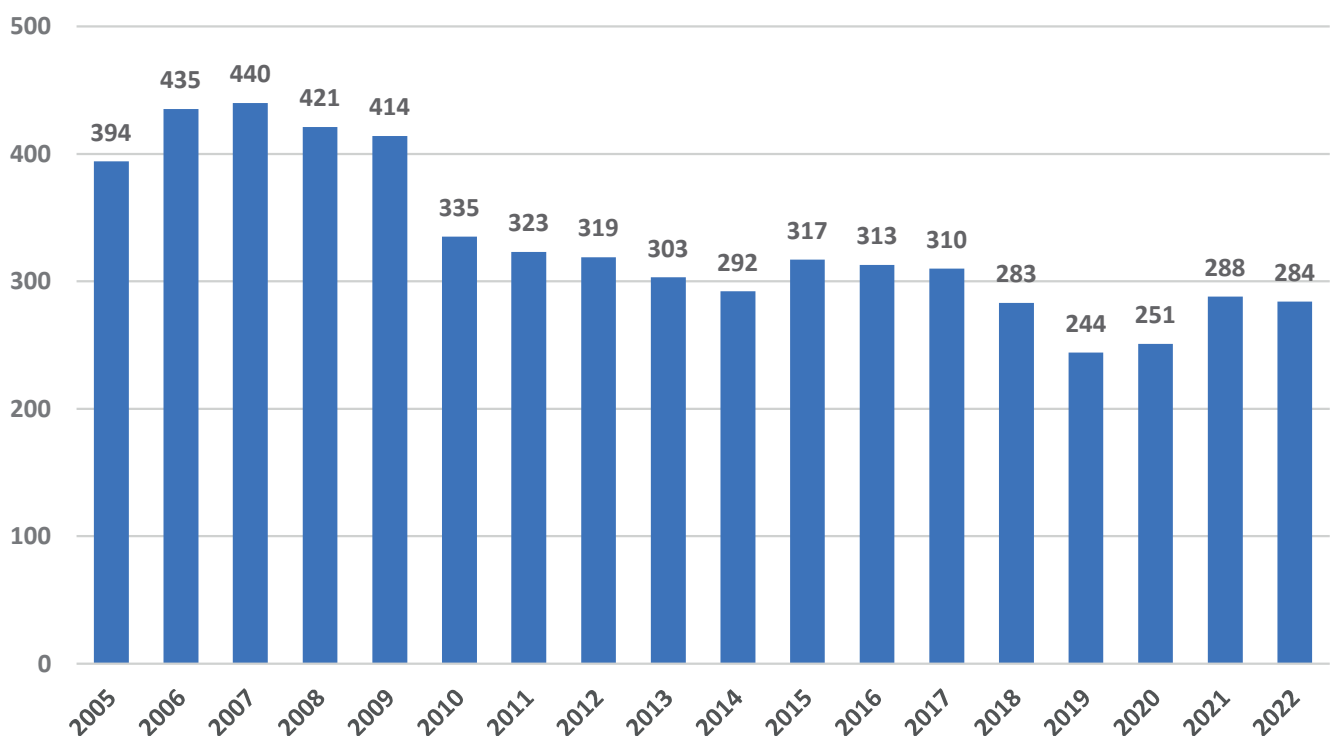
Bearbetat underlag från Vetenskapsrådet (2023) *Statistikunderlag om Vetenskapsrådets utlysningar samt om FoU i högskolan – Ämnesrådet för medicin och hälsa*

Kliniska prövningar

12. Antal ansökningar om kliniska läkemedelsprövningar

Antalet inkomna ansökningar till Läkemedelsverket om kliniska läkemedelsprövningar har legat relativt stabilt de senaste tio åren, men har minskat i antal sedan slutet på 00-talet. Mellan åren 2013-2022 utgjorde de kliniska läkemedelsprövningarna 11 procent av det totala antalet planerade kliniska studier. Under 2020–2022 godkändes i snitt 94 procent av ansökningarna för kliniska läkemedelsprövningar.

(antal ansökningar)

Tillförlitlig statistik saknas än så länge i Sverige om när kliniska studier påbörjas och avslutas, hur många forskningspersoner som inkluderas samt vilka resultat som uppnås. Etikprövningsmyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att börja föra mer omfattande statistik över kliniska studier.

Läkemedelsverket (2023) *Årsstatistik för kliniska läkemedelsprövningar Sverige 2022*

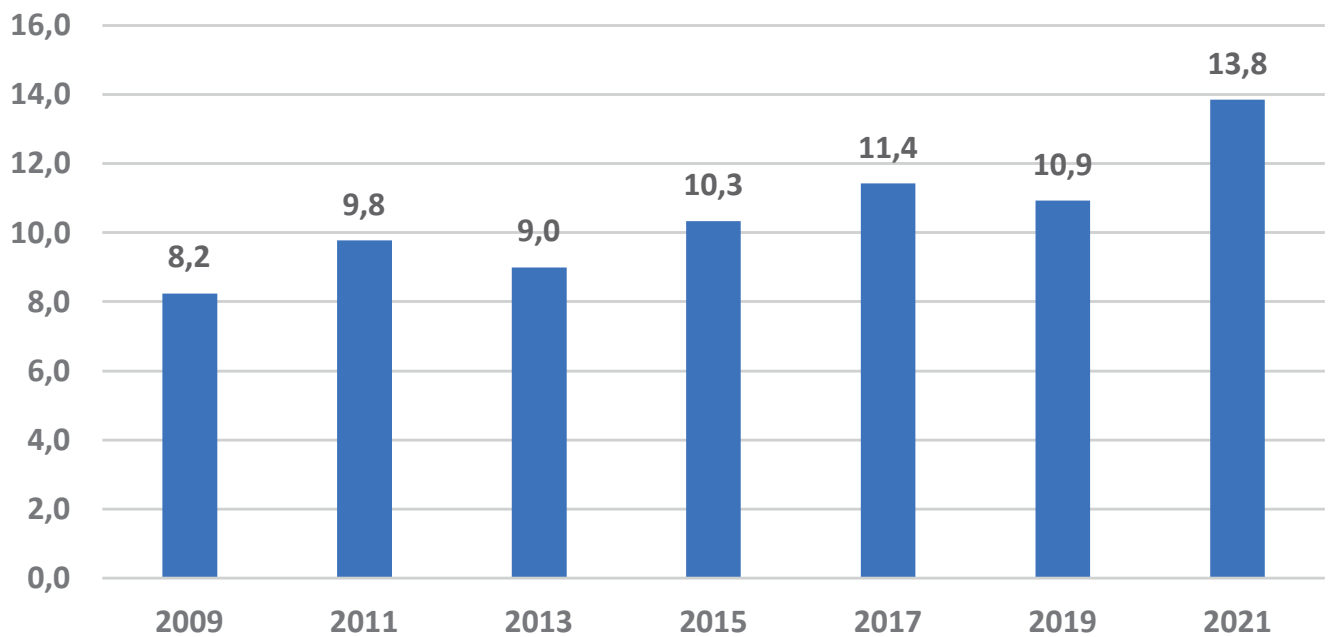
Statistik från Etikprövningsmyndigheten via Vetenskapsrådet (2023) *Statistik och information om kliniska studier*

Läkemedelsföretag

13. Läkemedelsföretagens FoU-investeringar

Läkemedelsföretagens investeringar i forskning och utveckling i Sverige har ökat under senare år och uppgick år 2021 till 13,8 miljarder kronor.

(miljarder kronor)

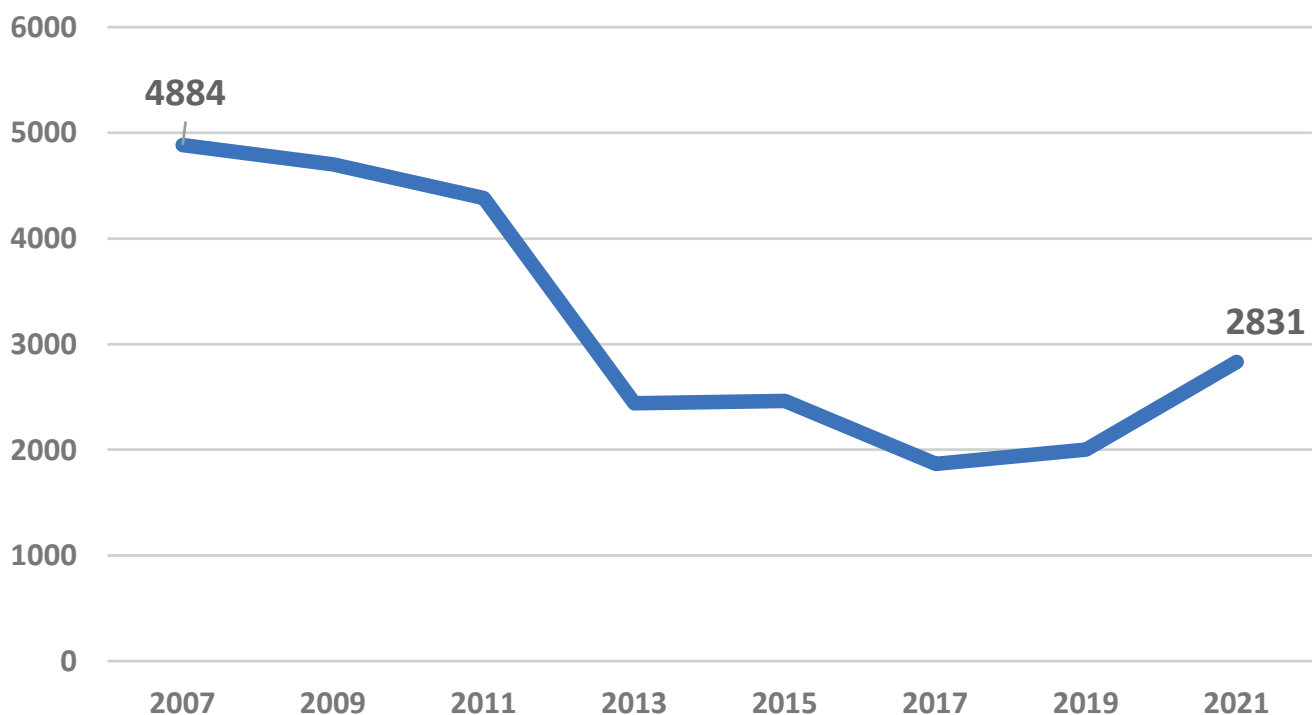
Med läkemedelsföretag avses här företag inom näringsgren 21, farmaceutiska basprodukter och läkemedel.

SCB (2022) *Utgifter för egen FoU, löpande priser efter produktgrupp SPIN 2007, typ av utgift och vartannat år 2009–2021*

14. Antal årsarbeten för egen forskning och utveckling i läkemedelsföretag

Antalet årsarbeten som ägnas åt egen forskning och utveckling i läkemedelsföretag i Sverige minskade med 62 procent mellan år 2007 och 2017. Under senare år har det skett en ökning, från 1 866 årsarbeten år 2017 till 2 831 årsarbeten år 2021.

(antal årsarbeten)

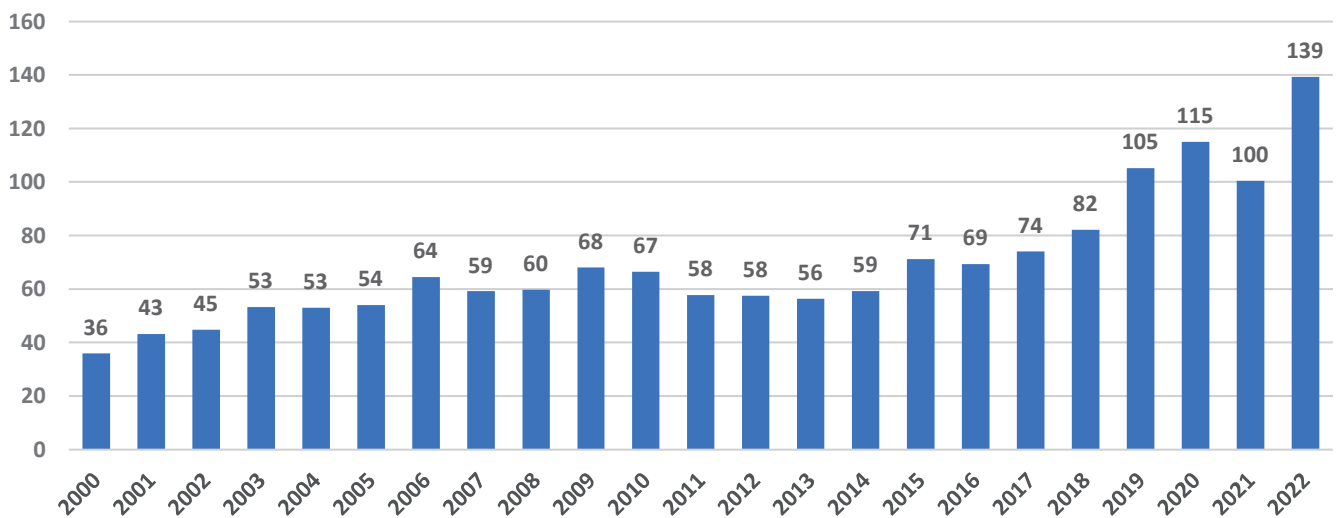
Med "årsarbete" avses här årsverke. Ett årsverke är det arbete en heltidsanställd person utför under ett år. Med "läkemedelsföretag" avses här företag inom näringsgren 21, Farmaceutiska basprodukter och läkemedel. Intern FoU-personal avser anställda hos företag som bedriver FoU. Personal som hyrts in från annan part (till exempel konsulter) ingår ej.

SCB (2022) Intern FoU-personal i företagssektorn efter näringsgren SNI2007, kön och yrke, vartannat år 2007–2021

15. Sveriges läkemedelsexport

Sveriges export av läkemedel har mellan åren 2000 och 2023 ökat i värde med cirka 287 procent och uppgick år 2022 till 139 miljarder kronor. Läkemedelsexporten ökade med 39 procent mellan år 2021 och 2022.

(miljarder kronor)

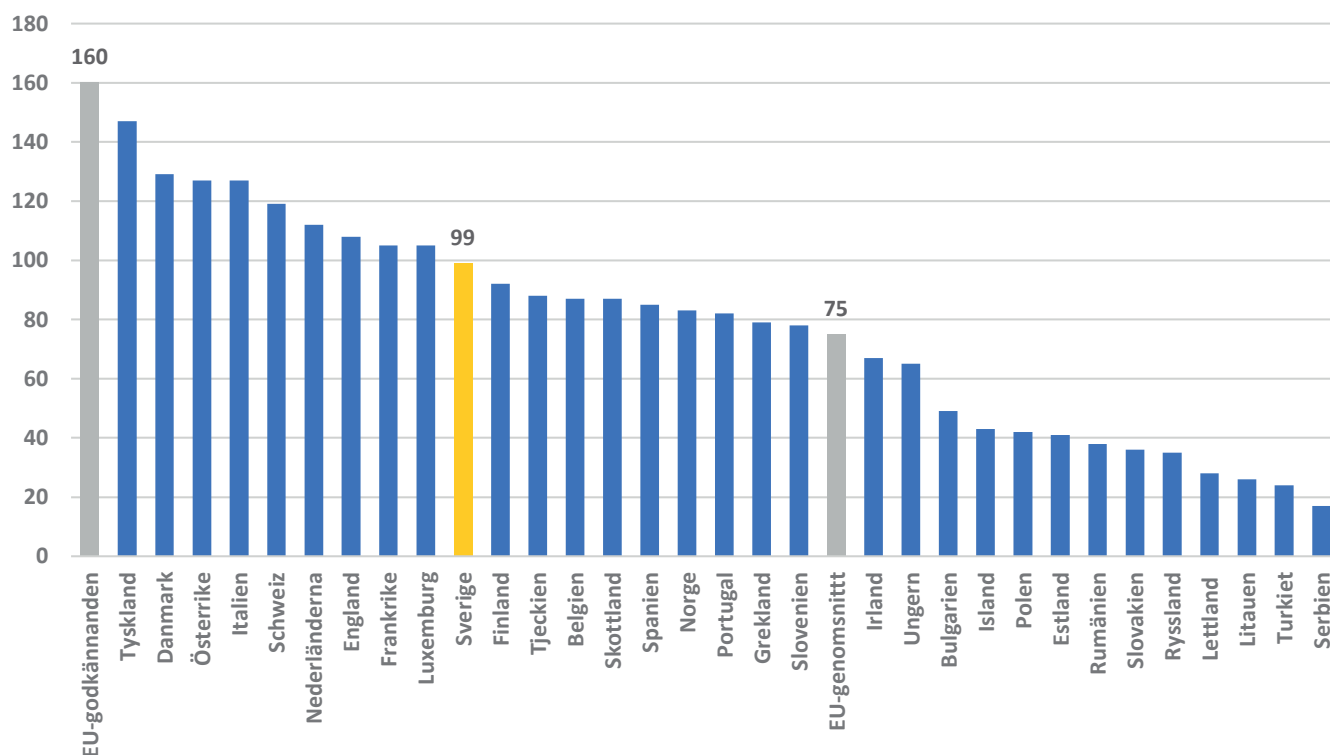
Läkemedel avser varugrupp 54, medicinska och farmaceutiska produkter.

SCB (2023) Varuexport. Bortfallsjusterat, tkr efter varugrupp SITC år 2000–2022

16. Tillgänglighet av EU-godkända läkemedel i Europa år 2022

Sverige placerar sig på en tionde plats i Europa 2022 när det gäller tillgänglighet av nya europeiskt marknads-godkända läkemedel. Det är över EU-genomsnittet, men efter exempelvis Danmark som placerar sig på en andra plats efter Tyskland.

(antal läkemedel)

Patients W.A.I.T. Indicator 2021 Survey visar tillgängligheten den 1 januari 2022 av 160 läkemedel som blivit marknads-godkända i Europa under perioden 2017–2020.

Modifierade data från IQVIA:s *EFPIA Patients W.A.I.T. Indicator 2021 Survey* (uppdaterade juli 2022). Endast länder med fullständiga data inkluderades.

Forska!Sverige - en oberoende stiftelse som
verkar för att förbättra villkoren för medicinsk
forskning och dess tillämpning.